

“Musika darslarida multimedia va interaktiv texnologiyalarni qo‘llash orqali o‘quvchilarning musiqiy kompetensiyasini oshirish”

Ochilov Zayniddin Saypiddinovich

Navoiy davlat universiteti Musiqiy ta’lim kafedrası

Katta o‘qituvchisi

Annotatsiya: Maqolada musika ta’limida multimedia va interaktiv texnologiyalardan foydalanishning pedagogik samaradorligi, o‘quvchilarning musiqiy kompetensiyasini rivojlantirishdagi o‘rni tahlil qilingan. Multimedia vositalari darslarni interfaol va qiziqarli qiladi, o‘quvchilarning eshituv madaniyati, ritmik sezgirligi va ijodiy salohiyatini oshiradi. Shu bilan birga, maqolada zamonaviy pedagogik yondashuvlar va raqamli platformalarni qo‘llash usullari yoritilgan.

Kalit so‘zlar: musika ta’limi, multimedia, interaktiv texnologiyalar, musiqiy kompetensiya, ijodiy salohiyat, pedagogik samaradorlik, raqamli vositalar.

Zamonaviy ta’lim jarayoni raqamli texnologiyalar bilan bog‘liq bo‘lib, musika ta’limi ham an’anaviy shakllardan interaktiv va multimedia asosidagi yondashuvlarga o‘tmoqda. Multimedia va interaktiv texnologiyalar dars jarayonini faollashtiradi, o‘quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantiradi va musiqiy savodxonlikni oshiradi.

Musika darslarida multimedia vositalari o‘quvchilarga eshituv, ritm, nota o‘qish, musiqiy terminologiya va ijro ko‘nikmalarini mustaqil o‘rganish imkonini beradi. Shu bilan birga, interaktiv texnologiyalar darslarni qiziqarli va vizual qiladi, murakkab musiqiy tushunchalarni sodda shaklda tushuntirishga yordam beradi.

Maqolaning dolzarbligi shundaki, interaktiv va multimedia vositalardan foydalanish o‘quvchilarning musiqiy kompetensiyasini oshirish, darslarni interfaol qilish va zamonaviy pedagogik metodlarni tatbiq etishda muhim ahamiyatga ega. Shu sababli, musika ta’limida multimedia texnologiyalarini samarali qo‘llash pedagogik amaliyotning ustuvor yo‘nalishlaridan biridir.

Musika darslarida multimedia va interaktiv texnologiyalarni qo‘llash o‘quv jarayonini samarali, interfaol va qiziqarli qiladi. Multimedia vositalari yordamida o‘quvchilar eshituv madaniyati, ritmik sezgirlik, nota o‘qish va musiqiy tafakkur ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Shu bilan birga, ular nafaqat nazariy bilimlarni, balki ijodiy fikrlash, tahlil va baholash qobiliyatlarini ham mustahkamlaydi.

Multimedia va interaktiv texnologiyalar darslarni bir vaqtning o‘zida bir necha sezgi organlari orqali qabul qilinishini ta’minlaydi. Audio, video, animatsiya va grafik elementlarni birlashtirish o‘quvchilarning diqqatini jalb qiladi, musiqiy tushunchalarni tezroq va osonroq o‘zlashtirishga yordam beradi. Masalan, mashhur kompozitorlarning

ijrosini ko‘rish va tinglash, virtual orkestrda ishtirok etish o‘quvchilarda ijodiy faollikni rag‘batlantiradi.

Zamonaviy dasturlar, masalan, **“SmartMusic”**, **“MuseScore”**, **“GarageBand”**, **“EarMaster”** va **“FL Studio”**, musiqa darslarining interfaolligini oshirishda keng qo‘llaniladi. **“SmartMusic”** dasturi orqali o‘quvchilar nota o‘qish va ijro aniqligini baholash orqali o‘z natijalarini tahlil qiladi. **“GarageBand”** esa turli musiqiy cholg‘ularni tanlab, kompozitsiyalar yaratish va ijro etish imkoniyatini beradi. Shu tarzda, raqamli vositalar o‘quvchilarning amaliy va nazariy bilimlarini birlashtiradi.

Interaktiv multimedia vositalari motivatsion jihatdan ham muhimdir. An’anaviy darslarda ba’zi o‘quvchilar passiv bo‘lishi mumkin, lekin interaktiv va multimedia vositalar bilan ishlash ularni darsga faol jalb qiladi. O‘quvchilar o‘z fikrini erkin ifoda etadi, musiqiy asarlarni tahlil qiladi va ijodiy topshiriqlarni bajaradi. Shu orqali ular nafaqat tinglovchi, balki ijodkor sifatida shakllanadi.

Multimedia vositalari o‘quvchilarning mustaqil ishlash ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Ular o‘z mashqlarini bajaradi, ijrolarini yozib, onlayn platformalar orqali o‘qituvchiga yuboradi va fikr oladi. Shu tarzda o‘quvchi va o‘qituvchi o‘rtasidagi pedagogik muloqot yangi darajaga ko‘tariladi.

Musiqa o‘qituvchilari uchun multimedia va interaktiv texnologiyalar metodik jarayonni yangilash imkonini beradi. Darsni rejalashtirishda video, audio, animatsiya, grafikalar va interaktiv mashqlardan foydalanish o‘quvchilarning faol ishtirokini oshiradi. Shu bilan birga, multimedia vositalari murakkab musiqiy tushunchalarni sodda va qiziqarli shaklda tushuntirishga yordam beradi.

Multimedia vositalari milliy musiqa merosini o‘rganishda ham muhim rol o‘ynaydi. Maqom, dutor va xalq qo‘shiqlarini interaktiv materiallar orqali o‘rganish o‘quvchilarda milliy qadriyatlarni anglashi va musiqiy didni rivojlantirishga yordam beradi. Shu tarzda, o‘quvchilar milliy musiqa va zamonaviy pedagogik yondashuvlarni birlashtirgan holda ta’lim oladi.

Virtual va interaktiv vositalardan foydalanishning samarali jihatlari quyidagilardan iborat:

1. Darsni interfaol va vizual qilish, o‘quvchilarning diqqatini jalb qilish.
2. O‘quvchilarning mustaqil ijodiy faoliyatini rag‘batlantirish.
3. Musiqa nazariyasi va amaliy mashg‘ulotlarni birlashtirish.
4. Milliy musiqiy merosni raqamli muhitda o‘rganish va dars jarayoniga integratsiya qilish.
5. O‘quvchilarning musiqiy tafakkur, ritmik sezgirlik va estetik didini rivojlantirish.

Shuningdek, interaktiv multimedia vositalari o'quvchilarda musiqiy nazariya, ritm va harmoniyani o'rganish ko'nikmalarini mustahkamlashga xizmat qiladi. Interaktiv mashqlar va onlayn testlar o'quvchilarning bilimini baholash, tahlil qilish va ijodiy fikrlashni rivojlantirish imkonini beradi.

Natijada, multimedia va interaktiv texnologiyalarni qo'llash musiqa darslarini yanada samarali qiladi, o'quvchilarning musiqiy va ijodiy kompetensiyalarini kengaytiradi. Shu bilan birga, pedagogik jarayon sifatini oshiradi va zamonaviy ta'lim talablariga javob beradi.

Musiqa darslarida multimedia va interaktiv texnologiyalarni qo'llash o'quv jarayonini interfaol, qiziqarli va samarali qiladi. Multimedia vositalari yordamida o'quvchilar ritmik sezgirlik, eshituv madaniyati, nota o'qish, musiqiy tafakkur va ijodiy salohiyatini rivojlantiradi.

Shuningdek, interaktiv va multimedia vositalar o'qituvchilarga darsni individual yondashuv bilan olib borish, murakkab musiqiy tushunchalarni tushuntirish va o'quvchilarning mustaqil ishlashini nazorat qilish imkonini beradi. Milliy musiqa merosini raqamli vositalar orqali o'rgatish o'quvchilarda milliy qadriyatlarni anglashi va musiqiy didni rivojlantirishga yordam beradi.

Natijada, musiqa darslarida multimedia va interaktiv texnologiyalarni samarali qo'llash o'quv jarayonining sifatini oshirish, o'quvchilarning musiqiy va ijodiy kompetensiyalarini kengaytirish va zamonaviy pedagogik yondashuvlarni tatbiq etishning muhim omili hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Шавдиров С. А. Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности // *Педагогическое образование и наука*. – 2017. – № 2. – С. 109–110.
2. Shavdirov S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons // *Eastern European Scientific Journal*. – 2017. – № 1. – P. 131–134.
3. Shovdirov S. Analyzing the Sources and Consequences of Atmospheric Pollution: A Case Study of the Navoi Region // *E3S Web of Conferences*. – EDP Sciences, 2024. – Vol. 587. – P. 02016.
4. Shavdirov S. Method of Organization of Classes in Higher Education Institutions Using Flipped Classroom Technology // *AIP Conference Proceedings*. – AIP Publishing LLC, 2025. – Vol. 3268. – № 1. – P. 070035.
5. Ibraimov X., Shovdirov S. Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students // *Science and Innovation*. – 2023. – Vol. 2. – № B10. – P. 192–198.

6. Shovdirov S. A. Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari // *Inter Education & Global Study*. – 2024. – № 1. – P. 8–14.
7. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts // *International Journal on Integrated Education*. – 2023. – Vol. 4. – № 3. – P. 60–66.
8. Hasanov B. Musiqa fanida axborot texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik asoslari // *Zamonaviy ta'lim jurnali*. – 2023. – № 5. – B. 21–25.
9. Qodirova N. R. Musiqa ta'limida raqamli texnologiyalarning samaradorligi // *Pedagogik innovatsiyalar*. – 2024. – № 3. – B. 32–36.
10. Shovdirov S. A. Ўқувчиларда тасвирий саводхонликка оид ўқув компетенцияларини шакллантиришнинг педагогик-психологик жиҳатлари // *Современное образование (Узбекистан)*. – 2017. – № 6. – С. 15–21.

GLOBAL SCHOLARS
SCIENTIFIC PUBLISHING